

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Triplici conclusione triplex difficultas proposita resolvitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

*Triplex conclusio triplex difficultas proposita
resolvitur.*

Dico primò: In lege naturæ fuerunt vera sacramenta pro parvulis & pro adultis in remedium peccati originalis, & actualis.

54 Prima pars conclusionis probatur primò ex D. Augustino libro 5. contra Julianum cap. 9. hæc scribente: *Non est credendum ante datam circumcissionem, famulos Dei (quandoquidem illis inerat Mediatoris fides) nullo eius sacramento opusculatos esse parvulis suis, quamvis quid illud esset, aliquà necessaria causi, Scriptura sacra tacere voluerit. Ubi ponderandum est, S. Doctorem loqui de sacramento propriè dicto, quatenus à sacrificio distinguitur. Tum quia Scriptura non tacet sacrificia legis naturæ, quandoquidem Genes. 4. sacrificium Cain & Abelis, 8. sacrificium Noë, 14. sacrificium Melchisedech, & Job 1. sacrificium huius Patriarchæ narratur. Unde subdit Augustinus post verba recitata: Nam & sacrificia eorum legimus, quibus utique sanguis ille figurabatur, qui solus tollit peccata mundi. Tum etiam, & maxime quia illud sacramentum non erat, sicut sacrificium, ut distinctum à sacramento, signum merè speculativum, sed practicum ipsius gratiæ, utpote in actuali ejus applicatione parvulis de facto conferenda. Item D. Cyprianus in libro de cardinalibus Christi operibus, capite de circumcissione ait: *Sanè originale peccatum, quod à primis parentibus in totam generis huius successionem defluxit, omni tempore aliquibus remediis oportuit expiari. Ibidem autem talia remedia vocat sacramenta: verba autem Patrum, in materia dogmatica, debent propriè sumi, nisi ex eo sequatur aliquod inconueniens, quod nullum potest assignari in præsentia. Idem asserit Hugo de S. Viatore libro 1. de sacramentis, parte 2. cap. 1. ubi addit, non rectè sentire qui contrarium opinantur.**

55 Probatur secundò eadem pars ex D. Thoma hic art. 2. loquendo de toto tempore quod fuit post peccatum Adami, ante Christi adventum (quod comprehendit statum legis naturæ, & tempus circumcissionis præceptæ Abrahamo, & tempus legis Mosaicæ) ait, *quod necesse fuit quædam sacramenta institui. Et infra qu. 70. ar. 4. ad 2. hæc scribit: Probabile est, quod parentes fideles pro parvulis natis, & maxime in periculo existentibus, aliquas preces Deo funderent, vel aliquam benedictionem eis adhiberent (quod erat quoddam signaculum fidei) sicut adulti pro seipsis preces & sacrificia offerrent. Ergo tam externa sacramenta agnoscit S. Thomas pro remedio parvulorum in lege naturæ, de qua ibi loquitur, quam externa fuerunt sacrificia pro salute adultorum.*

56 Probatur tertio eadem pars ratione fundamentali. Remedium sensibile peccati originalis est verum sacramentum. Sed in lege naturæ fuit aliquod remedium pro peccato originali, illudque fuit sensibile: Ergo in lege naturæ aliquod sacramentum à Deo institutum est in remedium peccati originalis. Major patet, nam remedium sensibile ordinatum ad culpam originalem delendam, est significativum gratiæ, tale peccatum tollentis: Sed signum sensibile gratiæ, est verum sacramentum: Ergo remedium sensibile peccati originalis, est verum sacramentum. Minor etiam quantum ad primam partem certa videtur, nam Deus vult voluntate antecedenti

A omnes homines salvos fieri, subindeque omnibus sufficientia remedia ad salutem, tum singulorum capacitem: *Nam enim voluntas in finem, omnibus communiter proposita, tam naturalia, quam gratuita, inquit S. Thomas in 1. dist. 4. qu. 1. art. 1. unde cum parvuli sub tali voluntate debuit Deus in quacunque lege & statu naturæ sufficiens remedium ad salutem, subindeque ad tollendam maculam peccati originalis, ipsi præparare.*

Confirmatur: Post legem scriptam fuerunt apud Judæos justificabantur ab originali, etiam cum parvuli essent; neque enim verum est, in populo fidei masculos ab originali justificari, & non feminas: cum autem eis non applicaretur nisi remedium legis naturæ (nec enim alio constat, cum non fuerit in lege aliquod institutum) manifestè sequitur, quod pro parvulis erat remedium originale in statu legis naturæ.

Quod verò tale remedium fuerit sensibile, in secunda parte Minoris principalis asserimus multipliciter suadet. Primò, quia oportet remedium illud legis naturæ parvulis applicari, ut ipsi consequerentur salutem: Sed non est conveniens applicatio inter homines, & modò humano, si fiat per actum purè internum, & non externam aliquam operationem: Ergo tale remedium legis naturæ, non erat purè spirituale, sed internum, ac sensibile.

Secundò, Parvuli dum justificabantur in lege naturæ, adunabantur Ecclesiæ fidelium, non minus quam adulti: Sed in nullum religionis nomen (inquit Augustinus) adunantur homines, sine sacramentorum visibilium consortio. Ergo remedium illud quo parvuli in lege naturæ justificabantur, erat externum & sensibile, & non purè internum & spirituale.

Tertio, Ecclesia semper fuit visibilis. Ergo & id quo parvuli in lege naturæ fiebant membra Ecclesiæ.

Quartò, Remedio legis naturæ pro justificatione parvulorum, successit in lege scriptæ circumcisio, & in lege nova baptisimus: Ergo ista remedia sunt externa, & sensibilia, ita & illud quod in lege naturæ pro justificandis parvulis institutum erat.

Quintò, Decuit ut sicut Salvator hominum homo sensibilis erat, ita etiam homines in omni lege, & statu, salutem per ipsum consequerentur, mediantibus signis sensibilibus.

Denique, Si remedium quod erat in lege naturæ pro justificatione parvulorum, fuisset aliquid insensibile, nempe solus actus fidei interius parentum in Christum venturum, ad parvulos suos explicite vel implicite directus, ut docent Adversarij, vel habuisset talis actus ex sua natura, vel solum ex divina institutione, quod solus justificaret illos parvulos? Non ex natura sua, tum quia non fuit actus fidei ex natura majoris efficaciam, quam sit modò post Christi adventum: modò autem non sufficit fides ex sua natura ad alicujus justificationem. Tum etiam quia cum ex natura rei sola fides non possit producere in habente fidem ipsam gratiam, multo minus id in alio potest efficere. Quod si dicatur id fecisse ex institutione divina, contra est, quia sicut Adversarij fingunt ex divina institutione fidem parentum hanc virtutem & efficaciam habuisse, ita nos multò rationabilius dicere possumus,

ines. Deum instituisse signa sensibilia ad hanc sanctitatem efficiendam, quandoquidem hic modus homines iustificandi est communis, & magis ipsis conveniens.

Addo quod in nostra sententia, maior reperitur analogia & proportio inter morbum peccati originale, & eius remedium; cum enim peccatum originale, carnis propagatione contraheretur in lege naturæ, sicut modò, non erat concomitante, nisi ut corporali etiam remedio, atque sensibili sanaretur.

Ex his probata manet contra suam secundam conclusionis pars, quæ asserit in lege naturæ fuisse pro adultis aliquod sacramentum ad delenda peccata actualia, debuit enim divina providentia non minus aliquod remedium ad delenda peccata actualia, quam ad tollendum peccatum originale præparare, cum habeat voluntatem antecedentem salvandi omnes homines, si ve parvulos, si ve adultos, & per talem voluntatem salutis media, seu remedia, hominibus præparentur, ut supra ex Divo Thoma vidimus: Sed remedium ad delenda peccata actualia in lege naturæ institutum, non minus debuit esse sensibile, quam remedium ad tollendum peccatum originale in eadem lege institutum, cum rationes quæ hoc probant de uno, id etiam suadeant de alio: Ergo in lege naturæ fuit aliquod remedium sensibile ad tollenda peccata actualia, subindeque aliquod sacramentum, in remedium peccatorum actualium pro adultis institutum.

Confirmatur ex D. Thoma infra qu. 84. ar. 7. ad 1. ubi sic ait: *De iure naturali est quod aliquis puniatur de malis quæ fecit, quantum ad hoc quod debeat esse scilicet, & doloris remedium querat per aliquem modum, & quod etiam aliqua signa doloris ostendat, sicut & Ninivite fecerunt, ut iona 3. legitur.* Et in solut. ad 2. docet quod de lege veteri poenitentia habuit aliquam determinationem, non solum quoad dolorem de commissis, sed etiam quantum ad remedium doloris querendum, ut aliquo modo ministris Dei homines conficerentur peccata sua saltem in generali. Igitur si de iure naturali erat remedium doloris querere, & signa doloris ostendere, oportebat in lege naturæ huiusmodi remedium esse, subindeque aliquod sacramentum ad delenda peccata actualia institutum. Unde idem S. Doctor in 4. dist. 1. qu. 1. ar. 2. quaest. iunc. 3. ad 2. Ante legem scriptam (inquit) erant quædam sacramenta necessitatis, sicut illud fidei sacramentum, quod ordinabatur ad deletionem originalis peccati & similiter poenitentia, quæ ordinabatur ad deletionem actualis. Cujus aliquod vestigium in Scriptura invenitur, ut apud Job capite ultimo, ubi inveniuntur sacrificia pro remissione peccatorum amicorum Job.

Verisimile etiam est, in statu legis naturæ fuisse necessarium aliquod sacramentum, ad conservandum se in gratia, & ad illam augendam, correspondens Eucharistiæ nostræ, quæ fuit figurata per oblationem Melchisedech. Nec probabile est quod ait Suarez, tale sacramentum ad solam familiam Melchisedech fuisse restrictum, cum neque Scriptura, neque traditio dicant quod Deus tale sacramentum ad familiam Melchisedech restrictum, & aliunde omnes congruentiæ, quæ asseri possunt hujus institutionis pro illa familia, valeant etiam pro aliis.

Dico secundò: Sacramenta legis naturæ non fuisse determinata immediate à Deo in particulari, sed relicta in hominum arbitrio.

Tom. I.

Probatur primò ex D. Thoma hic ar. 3. ad 2. ubi de sacramentis veteris legis ait: *Comparabantur ad sacramenta quæ fuerunt ante legem, sicut determinatum ad indeterminatum: quia scilicet ante legem, non fuit determinate præfixum homini quibus sacramentum uteretur.* Quod intelligendum est de sacramentis, quantum ad signa visibilia quibus homines protestabantur in lege naturæ fidem suam de futuro adventu Salvatoris, non autem de ipsa protestatione fidei, quæ ex divina institutione erat hominibus necessaria ad salutem, ut infra magis declarabitur.

Probatur secundò conclusio ratione quam ibidem insinuat idem S. Doctor: Cum status legis naturæ esset à Christo remotior statu legis scriptæ, fident in ipsum habebat magis obscuram, & consequenter non exigebat sacramenta à Deo in particulari determinata.

Tertiò, cum eo tempore nondum esset Scripturæ sacræ usus, neque homines in unum corpus adunarentur, vix potuissent divina talium signorum determinatio omnibus innotescere.

Denique, non est assignabile ex Scripturâ aut traditione aliquod signum sensibile, in quo determinate sacramentum in remedium peccati originalis Deus in lege naturæ instituerit; alium de verò nulla asseri potest hujus determinationis congruentia, sed potius ejus indeterminatio congrua erat statui illius legis, ut ostensum est: Ergo absque fundamento Scotus & Ricardus asserunt, illud sacramentum fuisse immediate à Deo determinatum in particulari.

Quamvis ergo divinâ institutione revelata Adæ, ab illoque posteris indicata, determinate præfixum fuerit homini in lege naturæ, ut pro sacramentis uteretur protestatione fidei de Salvatore venturo, facta signo aliquo exteriori (non enim voluntati hominis relicta erat, ut ipse sacramenta institueret, aut pro sacramentis uteretur quibus rebus voluisset) hoc tamen signum non fuit divinâ institutione determinatum, sed interiori instinctu determinabant se homines, quo signo, actu, vel ritu, aut quibus rebus sensibilibus uterentur, ad prædictam fidem protestandam, ut colligitur ex D. Thoma qu. præced. ar. 5. ad 3. ubi sic ait: *Sicut in statu legis naturæ homines nullâ lege exteriori datâ, sed solo interiori instinctu movebantur ad Deum colendum, ita etiam ex interiori instinctu determinabatur eis, quibus rebus sensibilibus ad Dei cultum uterentur.* Et 1. 2. qu. 103. ar. 1. *Quia ante legem (inquit) fuerunt quidam viri præcipui, prophetico spiritu pollentes, credendum est, quod ex instinctu divino, quasi ex quadam privata lege, inducerentur ad aliquem certum modum colendi Deum, qui & conveniens esset interiori cultui, & etiam congrueret ad significandum Christi mysteria.* Quæ modus colendi Deum non erat sacramentum ipsum secundum substantiam, sed ritus quo conficeretur, aut signum exterius quo protestatio externa fidei de Salvatore venturo, in qua substantia sacramenti consistebat, fieret.

Advertendum tamen est, quod sicet Prophetæ & viri sancti, huiusmodi signis sensibilibus ex divino duntaxat instinctu determinatis uterentur ad protestandam fidem de Salvatore venturo, in sacramentis, & in sacrificiis, valde tamen probabile est, quamlibet Rempubicam determinasse in particulari, per commune civitum suffragium, sacrificiorum & sacramentorum materias, tum quia id expediebat ad perfectam unitatem & uniformitatem religionis servandam.

E 2

Tum

Tum etiam quia ad Rempublicam bene institutam pertinet dirigere cives, non solum in ordine ad bonum temporale, sed etiam, imò & maxime, in ordine ad bonum spirituale. Unde licet quilibet particularis potuisset valde alia signa sensibilia, quam determinata à Republica sua, pro materia sacramentorum, aut sacrificiorum assumere, quia hæc determinatio signorum in particulari, non erat de iure divino; peccasset tamen, tum propter scandalum, tum propter periculum cui se exposuisset, assumendo signa quæ fortasse finibus sacramentorum vel sacrificiorum significandis, non fuissent ita proportionata & convenientia, sicut determinata à Republica.

Nulli autem mirum esse debet, quod Deus cum hac indeterminatione materiæ, legis naturæ sacramenta instituerit, nam etiam in lege Evangelica sacramentum matrimonij instituit cum aliqua simili indeterminatione, ut disp. precedenti art. 5. declaravimus; & eandem aut similem indeterminationem, plures graves Theologi (quos ibidem retulimus) in materia sacramenti Ordinis admittunt.

67 Dico tertio: Sacramenta fuisse necessaria in lege naturæ, necessitate mediæ, non solum parvulis, sed etiam adultis.

Explicatur conclusio: Illud dicitur necessarium necessitate præcepti, quod est quidem in præcepto, sed tamen sine illo salvari quis potest, vel propter ignorantiam, vel propter impotentiam: necessarium autem necessitate mediæ, est illud sine quo nullus salvari potest, nec excusatur ob ignorantiam, vel impotentiam: sicut quantumcumque quis ignoret Baptismum, si tamen illum non suscipiat, salvari non potest. Dicimus ergo, quod in statu legis naturæ sacramenta quæ ad delendum peccatum originale & actuale, pro parvulis & adultis à Deo instituta fuere, erant in eo statu ad salutem necessaria, nedum necessitate præcepti, sed etiam necessitate mediæ.

68 Probatur prima pars ex dictis in prima conclusione, ibi enim ostendimus, quod in statu legis naturæ, non sufficiebat pro justificatione parvulorum sola fides, vel actus interior, sed requirebatur insuper signum aliquod exterius & sensibile, quo fides interior de venturo Salvatore declararetur, subindeque aliquod sacramentum.

69 Confirmatur: Nulla est ratio cur in lege scripta, & in lege nova fuerint, & sint necessaria necessitate mediæ sacramenta externa, & in statu legis naturæ, sine externo signo parvuli justificari potuerint; siquidem non minus necessaria erant signa sensibilia in lege naturæ, quam in aliis statutis.

70 Probatur secundò eadem pars, ex absurdo & inconvenienti quod sequitur ex adversa sententia: si enim sola fides parentum in lege naturæ fuisset sufficiens ad salutem parvulorum, cum æque illis qui nondum nati essent, ac eis qui jam nati fuissent, applicari potuisset, justificasset, pueros in utero materno morientes, quod tamen non potest admitti, alias enim non tantum per accidens, sed etiam per se & ordinariè, facilior fuisset via salutis pro parvulis in illa lege, quam sit modò pro parvulis in statu legis gratiæ, utpote quibus applicari nequit adhuc in utero materno existentibus, remedium unicum (scilicet baptisma) ad eos salvandos à Christo institutum.

71 Dices contra hanc rationem: sicut Deus secundum

legem ordinariam, modò non regenerat nisi prius natum per naturam, ita neque natus per naturam, prodest parvulo nisi matris existentibus.

Sed contra: Ideò Deus secundum legem ordinariam modò non regenerat nisi prius natum per naturam, quia illud quo secundum legem ordinariam regenerat, non est applicabile prius natus, ut docet D. Thomas in 4. q. 3. ar. 1. ad 1. his verbis: *Pueri in matris utero existentes, nondum prodierunt in lucem, ut cum eis hominibus vitam ducant, unde non possunt subire baptismum, ut per eorum ministerium sacramenta recipiant ad salutem.* Sed fides parentum fuisset applicabilis suis parvulis nondum natis, tempore legis naturæ: Ergo per talem fidem illi fuissent regenerati.

Potest insuper suaderi eadem pars, ex eo quod nostra sententia, magis quam opinio contraria, repugnet doctrinæ hæreticorum nostris temporibus, asserentium non esse necessarium modò baptismum in re parvulis, sed sufficere illis ad salutem, quod ex parentibus fidelibus nati sunt, idque quia (inquiunt) alias deterioris conditionis essent infantes modò in lege gratiæ quam in lege naturæ, quandoquidem illis sufficiebat salutem fides parentum.

Ex his probata manet secunda pars conclusionis, quæ asserit, sacramentum in lege naturæ pro adultis institutum ad remissionem peccatorum actuale, fuisse illis necessarium ad salutem, necessitate mediæ: nam licet illi possent habere interiores actus fidei & charitatis, tamen ad salutem erat tunc necessaria ipsa protestatio & confessio fidei, juxta illud Roman. 10. *Confitebitur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Ergo in tali lege, adultis necessarium erat ad salutem necessitate mediæ, sacramentum aliquod exterius, & sensibile, quo interior fides de venturo Salvatore declararetur.

Addo quod, in omni statu remedium originale peccati, quod erat necessarium parvulis, non propria dispositione, erat necessarium adultis cum propria dispositione: solum enim in hoc erat differentia ex parte dispositionum; ex parte autem signi sensibilis, quod per talem dispositionem suscipiendum est omnibus necessarium, nec enim est ratio cur parvuli eo signo deberent uti in fide communi Ecclesiæ, & non adulti in dispositione propria, ut rectè dicit Joannes 3. Thoma hic ar. 3. dubio 2. Unde S. Thomas supra citatus ait, *quod ante legem scriptam erant quædam sacramenta necessaria, sicut illud fidei sacramentum quod ordinabatur ad deletionem originalis peccati, & similiter penitentia, quæ ordinabatur ad deletionem actuale.*

§. III.

Solvuntur objectiones.

Obicies primò contra primam conclusionem: Status legis naturæ non habuit particularia præcepta Dei circa supernaturalia, quæ positive à Deo darentur, alias non differret à lege scripta: Ergo neque habuit sacramenta. Consequenter patet, quia hæc debent esse positive instituta à Deo, sive immediate sive mediate.

Confirmatur: De sacramentis, cum sint impernaturalia, nihil definiendum est, nisi quod in Scriptura revelatum est: Sed nullibi in Scriptura